

Malmö stad
Kommunstyrelsen

Datum

2024-10-15

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2024-1073

Yttrande**Till**

Utbildningsdepartementet

Remiss Utbildningsdepartementet - Statens skolverks redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram U2024/01380

Sammanfattning

Malmö stad är positiv till Skolverkets redovisning om utformningen av professionsprogrammets nationella struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet samt det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och förskollärare.

Malmö stad lämnar synpunkter angående redovisningens avsnitt 3, med utgångspunkt även från de förtydliganden som görs i avsnitt 5-7. Malmö stad lämnar även synpunkter om ramfaktorernas påverkan i avsnitt 10 samt om Skolverkets och rådets fortsatta roller, avsnitt 11.

Yttrande

Avsnitt 3 och 5 - Innehåll i en nationell struktur för kompetensutveckling

Malmö stad uppskattar professionsprogrammets strävan att fler lärare, förskollärare och rektorer ska ta examen på avancerad nivå. Redan idag kan rektorer använda sina högskolepoäng från rektorsprogrammet i en magister- eller masterexamen men det är värdefullt att även FFR-kurser (Fortbildning för rektorer) ska kunna ingå framgent. Ett liknande sätt att bygga en magister- eller masterexamen för lärare och förskollärare i exempelvis pedagogik, pedagogiskt arbete eller utbildningsvetenskap utifrån genomgångna enstaka kurser på avancerad nivå skulle säkerligen vara eftertraktat och motiverande.

Malmö stad anser att Skolverkets redovisning avspeglar en medvetenhet om att insatser behöver anpassas till de olika skolformernas särart. Det är dock av vikt att Skolverket i sina beslut om kompetensutveckling uppmärksammar dessa skillnader och anpassar innehållet efter skolformen i högre grad än vad som framkommit i redovisningen.

Malmö stad instämmer med Skolverket att yrkeslärares möjlighet till branschspecifik kompetensutveckling särskilt behöver beaktas i framtagandet av den nationella strukturen eftersom tillgång till sådan kompetensutveckling är begränsad för yrkeslärare.

Utformning av och innehåll i den för meriteringsnivåerna 2 och 3 obligatoriska kursen "Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning" (VAK) om 7,5 hp behöver ta stor hänsyn till förskolans särart, där omsorg, lärande och utveckling bildar helhet. En särskild VAK-kurs enbart för förskollärare är dock inte eftersträvansvärt då det också finns fördelar med att analysera undervisning över skolformsgränserna, på samma sätt som rektorsprogrammet riktar sig till rektorer i alla skolformer.

Malmö stad anser att det är angeläget att det utvecklas fler FFR-kurser för förskolans rektorer. Förskolans särart, där omsorg, utveckling och lärande bildar helhet samt det faktum att förskolans kontextuella, kulturella och historiska faktorer skiljer sig från skolans ställer särskilda krav på rektors ledarskap. Det är angeläget att kursutbudet breddas för att möta praktikens behov.

Avsnitt 3, 6 och 7 - Meriteringsnivåer och villkor för meritering

Malmö stad är positiv till att den föreslagna förordningen innehåller förslag på tre meriteringsnivåer jämfört med de förslag som regeringen lämnade 2021 om en förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare.

Malmö stad ställer sig även positiv till att meriteringsnivåerna ska benämnas 1, 2 och 3. Att följa det tidigare förslaget om att en av meriteringsnivåerna skulle benämnas "erfaren" skulle innebära risk för missförstånd och sammanblandning med ordets betydelse i det allmänna språkbruket. Det kan dock finnas en risk att sifferbeteckningen medför konsekvenser vid ett eventuellt senare införande av fler meriteringsnivåer mellan de nu föreslagna.

Malmö stad är positiv till att rektor vid ansökningsförfarandet till VAK-kursen aktivt ska intyga att läraren eller förskolläraren får avsätta tid för att genomföra kursen men vill samtidigt påtala att rektors intygande förutsätter strategisk planering av kompetensutvecklingsinsatser på både enhetsnivå och huvudmannanivå. Detta kan komma att innebära att rektor och huvudman måste göra nödvändiga prioriteringar om vilka lärare och förskollärare som ska komma i fråga först. Som stöd för denna prioritering finner Malmö stad det önskvärt att Skolverket framställer någon form av vägledning, inte minst för att de meriterande kompetensutvecklingsinsatserna är omfattande och innebär många vägval. En lättöverskådlig vägledning kan med fördel skapas i samband med nationella informationsinsatser om professionsprogrammets olika delar.

Malmö stad konstaterar att legitimerade förskollärare inom förskolan idag inte omfattas av karriärstegsreformen. Det vore önskvärt att karriärstegsreformen även ska omfatta legitimerade förskollärare så att förskolan jämföras med andra skolformer. Det är därtill önskvärt att även rektorer ska kunna meritera sig inom ramen för professionsprogrammet.

Kraven för meriteringsnivåerna avseende antal verksamma år behöver förtydligas när det gäller deltidsarbetande förskollärare och lärare, eftersom det att inneha en tjänst under sex år inte nödvändigtvis innebär detsamma som att ha undervisat sex år på heltid. Malmö stad efterfrågar även en konkretisering av hur mycket undervisning begreppet yrkesverksam ska innebära, då en tjänst som lärare och förskollärare i praktiken innebär även andra arbetsuppgifter.

Malmö stad finner det önskvärt att ett villkor för meriteringsnivå 1 för förskollärare är att dessa har erfarenhet av att undervisa och i övrigt arbeta med såväl yngre barn (till och med sommaren barn fyller 3 år) som äldre barn (från och med hösten barn fyller 3 år) och ser det som rimligt att den erfarenheten ska bekräftas av rektor vid ansökan om meritering. Ett sådant villkor vore önskvärt eftersom förskolan skiljer sig från övriga skolformer i och med att det saknas stadier, att ett barn kan befinna sig i förskolan under fem år samt att förskolans särart bygger på att omsorg, lärande och utveckling bildar en helhet. Arbetet med att främja lärande pågår barnens hela förskoletid och förskollärarstudenter utbildas för att arbeta med barn i alla åldrar.

När det gäller meriteringsnivå 2 är det ett relevant villkor att lärare och förskollärare som vill ansöka om meritering på denna nivå ska ha genomgått meriterande utbildning om 60 hp, varav minst 30 hp på avancerad nivå, efter behörighetsgivande examen. Malmö stad vill dock förespråka att villkoret för förskollärare ska vara en magisterexamen eftersom deras behörighetsgivande examen är på grundnivå. Metod-, teori- och uppsatskurser på avancerad nivå leder till kunskapsdjup och analytisk kompetens som är värdefull för förskollärarnas undervisningsutveckling, ansvar i det systematiska kvalitetsarbetet och ledarskap. Om krav på examen på avancerad nivå inte ställs för meriteringsnivå 2 kommer det för förskollärare att finnas ett orimligt glapp till meriteringsnivå 3 eftersom behörighetskraven för forskarutbildning innebär examen på avancerad nivå.

Att examen på forskarnivå krävs för meritering på den högsta meriteringsnivån (3) är rimligt enligt Malmö stad. I praktiken kommer det dock inom överskådlig tid bli svårt att finna aspiranter till denna nivå eftersom det i stor utsträckning saknas forskarutbildade förskollärare eftersom få större insatser gjorts från nationell nivå för att få förskollärare att gå forskarutbildning.

Malmö stad ser positivt på att medverkan i praktiktäna forskning ska kunna ersätta 7,5hp vid ansökan om meritering till meriteringsnivå 2 om den sökande har varit medförfattare till en publicerad artikel. Publicering bidrar till kunskapsspridning och beprövad erfarenhet. Malmö stad ser dock behov av att Skolverket utvecklar resonemanget om vad för slags artikel detta kan innebära samt villkoren för referentgranskning.

Skolverkets förslag att uppnådda meriteringsnivåer ska registreras i samma nationella lärar- och förskolläraryregister som lärar- och förskollärarylegitimationerna medan genomgångna kurser registreras i lärosätenas studieregister ställer sig Malmö stad positivt till. Det vore dock önskvärt för huvudmännen att inte bara kunna begära utdrag om meritering i samband med tjänstetillsättning utan också kunna regelbundet följa sina lärares och förskollärares väg till meritering, liknande det förslag som presenterades 2021. Det hade underlättat för huvudmännens uppföljning och planering samt det stöd som arbetsgivaren kan ge individuella lärare, förskollärare och rektorer avseende karriärplanering och kompetensutveckling. Utan egen tillgång till sådant register kan huvudmännen regelbundet behöva efterfråga kurs- och examensintyg från medarbetare vilket riskerar att medföra en ökad administrationsbörda.

Avsnitt 10 – Ramfaktorers påverkan, Styrning och ledning av det nationella professionsprogrammet

Det nationella professionsprogrammet innebär att den statliga styrningen av skolan ökar. Malmö stad vill påtala att detta kan skapa en otydlighet i gränsdragningen mellan staten och skolhuvudmannen gällande ansvar för professionernas kompetensutveckling.

Professionsprogrammet kommer att påverka skolhuvudmännens och rektorers roll och ansvarstagande för detta och därigenom även begränsa möjligheten att utifrån lokala förutsättningar planera och genomföra sin kompetensutveckling. Rektorers handlingsutrymme blir snävare genom att behovet av kompetensutveckling specificeras på en statlig nivå. Förslagen i redovisningen begränsar rektorers möjligheter att styra sin inre organisation samt vara pedagogisk ledare och chef med ansvar för arbetsmiljö. Det är därför viktigt att det finns en kontinuerlig dialog med skolhuvudmännen i den fortsatta utformningen av professionsprogrammet på alla nivåer. Det är viktigt att huvudmännen ges stora möjligheter att utveckla samarbetet med lärosätena, inte bara på nationella nivå, utan även den nära samverkan om kursutbudet utifrån lokala behov.

Kopplat till ovanstående kan det uppstå frågor kring vem som bestämmer huruvida läraren eller förskolläraren ska kunna delta i en kompetensutvecklingsinsats, när kompetensutvecklingen ska ske och vilka kompetenser som ska utvecklas.

Malmö stad vill framhålla att huvudmannen har det slutliga ansvaret för kompetensutveckling, oavsett om det är en offentlig eller enskild huvudman, vilket inte är tydligt framskrivet i redovisningen.

Malmö stad ser behov av att tydliggöra huvudmannens övergripande ansvar för att säkerställa kvaliteten i organisationen.

Malmö stad anser att redovisningen inte i tillräcklig utsträckning har beaktat vilka ekonomiska och personella konsekvenser införandet av det nationella professionsprogrammet får för huvudmännen. Mycket ansvar läggs på huvudmannen att skapa de förutsättningar som krävs i statens tydligare ansvar för professionsutvecklingen. Vidare bedöms det som viktigt att finansieringen av det nationella professionsprogrammet inte belastar skolhuvudmannen, utan att ytterligare resurser tillförs från staten. Det bör även understrykas att den föreslagna kompetensutvecklingsstrukturen sannolikt kommer att innebära ökade kostnader för skolhuvudmännen när de ska frigöra professionerna från ordinarie arbetsuppgifter för deltagande. Här behöver ett ekonomiskt stöd från nationell nivå beaktas. Staten behöver ta ansvar för att, utöver finansiering av själva programmet, även bidra till finansiering av dessa nödvändiga förutsättningar.

Malmö stad anser att redovisningen inte beaktar huvudmannens kompetensförsörjning i tillräcklig utsträckning. Även om ekonomiska medel tillförs från staten kvarstår utmaningen med att rekrytera behöriga lärare och förskollärare som ersätter de lärare och förskollärare som deltar i kompetensutvecklingsinsatser. Det kan få konsekvenser för kontinuitet och kvaliteten i undervisningen och kan motverka likvärdigheten som professionsprogrammet eftersträvar.

Malmö stad understryker vikten av att alla förutsättningar identifieras innan professionsprogrammet med tillhörande meriteringssystem implementeras samt att huvudmännen får ersättning för att tillhandahålla dessa nödvändiga förutsättningar.

Staden vill även understryka att flera, i det systematiska kvalitetsarbetet, lokalt identifierade utvecklingsbehov sannolikt inte fullt ut kan rymmas inom ett nationellt professionsprogram. Det är därför angeläget att det även fortsättningsvis finns utrymme för lokala kompetensutvecklingsinsatser hos respektive skolhuvudman. Skolhuvudmannens behov, som kartläggs kontinuerligt, behöver beaktas för att säkerställa ett relevant utbud som inte är begränsat till förslag från rådet.

Det är av vikt att styrning och syfte med insatserna klagörs på olika nivåer för att professionsprogrammet ska få avsedd verkan. Malmö stad ser därför ett behov av att förtydliga det nationella professionsprogrammets roll i förhållande till övriga nationella professionssatsningar, bland annat när det gäller statsbidragsmedel.

Skolverket gör bedömningen att det kan finnas anledning att se över befintliga statsbidrag och på så sätt effektivisera stödet, minska risken för att kompetensutvecklingsinsatser konkurrerar med andra behov i verksamheten och minska den administrativa bördan. Malmö stad är generellt positiv till befintliga statsbidrag, men välkomnar att Skolverket gör bedömningen att det är angeläget med en översyn av hur statsbidrag kan hanteras gällande kompetensutvecklingsinsatser framöver. Malmö stad anser dock att det är viktigt med långsiktighet då eventuella ändringar kan innebära omfattande konsekvenser för de insatser som huvudmannen redan har planerat för.

Malmö stad vill även understryka att staden önskar mer generella statsbidrag i stället för flera riktade statsbidrag.

Malmö stads berörda nämnder har en långsiktig planering för statsbidrag som tar ansats i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete och Malmö stad ser därmed utmaningar i att omfördela finansiering till kompetensutveckling inom professionsprogrammet.

Malmö stad konstaterar att det i redovisningen saknas såväl ekonomisk analys som förslag på ekonomisk kompensation.

Malmö stad understryker återigen vikten av att karriärstegsreformen till fullo införs och finansieras med hjälp av statsbidrag även inom skolformen förskola.

Av redovisningen framgår inte om kompetensutvecklingsinsatserna i alla delar ska genomföras helt, delvis eller inte alls under betald arbetstid. Detta får konsekvenser för individernas motivation samt huvudmannens möjligheter att prioritera och stödja olika kompetensutvecklingsinsatser. Eftersom professionsprogrammets kompetensutvecklingsinsatser kommer att innebära ökade kostnader för huvudmännen behöver ett ekonomiskt stöd från nationell nivå beaktas.

Malmö stad vill betona att staten behöver ta ansvar för att, utöver att bidra till huvudmännens finansiering av nödvändiga förutsättningar, även ge lärosätena tillräckliga resurser för att möta ett potentiellt ökat söktryck.

Malmö stad betonar vikten av att nationella informationsinsatser sker på ett överskådligt sätt och att informationen behöver målgruppsanpassas när det gäller vad det kan innebära att bredda, fördjupa och specialisera sin kompetens samt vad värdet av meritering på olika nivåer består av. En stegvis implementeringsprocess kan vara värdefull. Vilka steg som ska tas först respektive behöver ske parallellt behöver avvägas noggrant.

Avsnitt 3 och 11 – Skolverkets och rådets fortsatta roller

Malmö stad ställer sig positiv till att Skolverket får ansvar för professionsprogrammet och registrering av meriteringsnivåer samt till att rådet för professioner i skolväsendet även framöver föreslås bistå Skolverket i det fortsatta utvecklingsarbetet av innehållet i den nationella strukturen för kompetensutveckling, liksom uppföljning och utvärdering av professionsprogrammet.

Ordförande

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Sekreterare

Martin Ljungberg